

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

<http://kpes.upol.cz>

SOUDOBÉ DĚJINY EVROPY 1

SYLABUS PRO ZIMNÍ SEMESTR 2016/2017 (KPE/SDE1)

Jiří Lach

jiri.lach@upol.cz

I. Cíl kurzu a jeho postavení v programu KPES

Předmět Soudobé dějiny Evropy 1 sumarizuje hlavní aspekty evropského vývoje do konce druhé světové války a následně zaměřuje pozornost na vývoj po roce 1945, který je klíčovým časovým polem pro předměty SDE 1 a SDE 2. Kurz akcentuje zvláště politický vývoj v Evropě a to s ohledem na podobu celého studijního programu, ale zaměřuje se také na další problémy (sociální, ekonomické, kulturní a ideologické). Přednášky a semináře nejsou koncipovány pouze s ohledem na chronologické dění, ale sledují kontextuální výklad evropských dějin a jejich problémů. Studenti se seznamují s fenomény jako jsou holocaust, dopady druhé světové války a bipolárního uspořádání světa. Pro studenty oboru politologie není předmět součástí státní závěrečné zkoušky. Nároky na zápočty a zkoušku jsou pro všechny studenty totožné.

II. Metody výuky

Kurz je uskutečňován formou přednášek a seminářů. Přednášky a semináře zajišťuje Jiří Lach. Semináře rozvíjejí koncepty přednášek a je nezbytné, aby studenti v seminářích vystupovali na základě pečlivé přípravy, tj. četby. Schopnost kritické práce s texty je ověřována také formou seminární práce (podmínky a termíny viz níže). Na začátku (úvodní hodina) semestru probíhá rozřazovací test, který má studentům pomoci zhodnotit vstupní znalosti v oboru soudobých dějin Evropy. Studenti jsou průběžně hodnoceni v seminářích.

III. Vstupní znalosti pro kurz

Studenti mají znalosti poválečných dějin Evropy na úrovni knihy: Wegs, Robert J., Robert Ladrech. 2002. *Evropa po roce 1945*. Praha: Vyšehrad.

IV. Požadavky na ukončení kurzu

Přednášky jsou nepovinné, jejich obsah je ovšem prověřován v rámci examínací. Semináře jsou povinné a možné jsou maximálně 2 omluvené a zdůvodněné absence. Za absenci je považován i pasivní přístup k seminárním diskusím. Studenti jsou průběžně hodnoceni za aktivitu v každém semináři. Ve výstupních znalostech studenta je očekávána schopnost orientace v hlavních trendech vývoje Evropy ve 20. století s akcentem na jeho druhou polovinu, znalost základních etap (např. fáze studené války) a faktů (nástup komunismu ve střední Evropě a jeho krize), klíčových osobností (Hannah Arendt, Harold Wilson, Wojciech Jaruzelski), účinků ideologií (komunismu, fašismu, feminismu, environmentalismu, atd.). Posluchač je schopen analyzovat klíčové etapy a uvádět je do kontextu i na základě znalostí z dalších kurzů KPES.

Testy

- Zápočtový test obsahuje látku z přednášek, povinné četby a seminárních debat. Všichni studenti se musí zapsat na termíny vypsané v IS STAG.

Seminární práce (SP)

Termíny odevzdání a další podmínky:

- odevzdání vyučujícímu: pondělí 7. listopadu 2016 do 11:00 hod. (elektronická i vytištěná verze)
- Hlavní důvody pro případné hodnocení „F“:
  - o plagiarismus
  - o naprostá obsahová nepřijatelnost
  - o další obsahové nedostatky (absence analýzy, logické koherence apod.)
  - o formální stránka textu (rozsah, počet zdrojů, správnost poznámkového aparátu, jazykové provedení)
- téma určí vyučující
- původní text, který student zcela zpracovává sám. Nelze odevzdat (použít) text nebo jeho části, který student zpracoval pro účely jiných kurzů (včetně předchozích studií na jiných VŠ)

Náležitosti SP:

- logická struktura textu dle KPES <http://www.kpes.upol.cz/besmart/modules/pages/files/22.pdf>, např.:
- formuluje hypotézu, hypotézu v SP testuje
- kriticky hodnotí jednotlivé zdroje a jejich pohled na zvolené téma!
- práce není popisná, ale obsahuje zamyšlení nad uvedeným problémem!
- titulní strana (jméno studenta, univerzitní e-mailová adresa, název předmětu, vyučující)
- gramaticky a stylisticky kvalitní jazykové podání, srov. <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
- referenční aparát dle standardů KPES.
- rozsah: 10 800 znaků = 6 normostran (včetně poznámek); tolerance + - 1000 znaků
- minimální množství zdrojů: 1 pramen (edice); 1 monografie; 5 článků z odborných recenzovaných periodik, z toho minimálně 1 článek cizojazyčný (2 periodika lze nahradit 1 monografií)

Plagiarismus

- Prokázaný plagiarismus v jakékoliv formě (v testech, atd.) nutně povede k automatickému vyloučení z kurzu. Srov. Studijní a zkušební řád Univerzity Palackého: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2011/SZR_UP_2011.pdf

IV. Hodnocení

Zápočet je udělen, pokud student splnil všechny podmínky kurzu, tedy:

- aktivně participoval v seminářích
- má kladně hodnocenu SP
- složil zápočtový test (dosáhl alespoň 75 % bodů)

Stupnice hodnocení pro zkoušku:

A = 100 – 90 %

B = 89,9 – 80 %

C = 79,9 – 75 %

D = 74,9 – 70 %

E = 69,9 – 60 %

F = 59 % a méně

V. Obsah kurzu

Přednášky (učebna 1.09): pondělí: 9:45–10:30

Semináře (učebna 1.09): pondělí 10:30–11:15 (seminář 1); 11:30-12:15 (seminář 2)
(Výjimečně bude výuka přesunuta na jiný den v týdnu, viz podrobný rozpis)

Přednáška (P)

Seminář (S)

Povinná četba (PČ)

1. a 2. TÝDEN, pondělí 26. 9. (od 9:45)

P: SEZNÁMENÍ S KURZEM A EVROPA JAKO TÉMA SOUDOBÝCH DĚJIN

S: PAMĚŤ JAKO PROBLÉM DĚJIN EVROPY

PČ: „Z domu mrtvých. Úvahy o moderní evropské paměti“ in Judt, Tony. 2008. *Poválečná Evropa. Historie po roce 1945*. Praha: Slovart. Pp. 825–853.

3. TÝDEN, pondělí 3. 10. (od 9:45)

P1: EVROPA PŘED DRUHOU SVĚTOVOU VÁLKOU (přednáška proběhne 9:45-10:30)

P2: VĚK GENOCIDY – DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA (přednáška proběhne 10:30-11:30)

4. TÝDEN, pondělí 10. 10. (od 10:30)

S1: ITALSKÁ A NĚMECKÁ VARIANTA FAŠISMU (obě seminární skupiny jsou spojeny a seminář vede Mgr. Lubomír Zvada; čas: 10:30-11:15)

PČ1: Paxton, Robert O. 2007. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN. Pp. 103–140.

S2: HOLOCAUST (obě seminární skupiny jsou spojeny a seminář vede Mgr. Lubomír Zvada; čas: 11:30-12:15)

PČ2: Kershaw, Ian. 2008. *Hitler, The Germans, and the Final Solution*. London – New Haven – Jerusalem: Yale University Press – Yad Vashem. Pp. 89–116, 139–150.

5. TÝDEN, pondělí 17. 10. (od 9:45)

P: SOVĚTSKÝ KOMUNISMUS: REVOLUCE, SYSTÉM A VÝVOJ DO STALINOVY SMRTI (přednáška trvá do 90 min; studenti zapsaní na kurz Dr. Dana Schueftana *Israel's National Security* jsou omluveni)

6. TÝDEN, pondělí 24. 10. (od 9:45)

S: EXPANZE SOVĚTSKÉHO SYSTÉMU V RUSKU, SSSR A VE SVĚTĚ (obě seminární skupiny jsou spojeny a seminář (90 min.) vede Mgr. Lubomír Zvada; čas: 10:30-12:15)

PČ: Kramer, Mark. 2014. „Stalin, Soviet Policy, and the Establishment of a Communist Bloc in Eastern Europe, 1941–1948“ Pp. 264–294 in Snyder, Timothy, Ray Brandon. *Stalin and Europe. Imitation and domination, 1928–1953*. Oxford – New York: Oxford University Press.

7. TÝDEN, pondělí 31. 10 (od 9:45)

P: DŮSLEDKY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY: OKUPACE, KOLABORACE, RETRIBUCE

S: EVROPA V „HODINĚ NULA“ A FORMY POVÁLEČNÉ ODPLATY

PČ: Judt, Tony. 2008. *Poválečná Evropa*, pp. 13–62.

8. TÝDEN, pátek 4. 11. (od 9:45) – pozor změna výukového dne

P: PROMĚNA ZÁPADNÍ EVROPY PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

S: REKONSTRUKCE EVROPY (obě seminární skupiny jsou spojeny; 10:30-11:15)

PČ: Wegs, Robert J., Robert Ladrech. 2002. *Evropa po roce 1945*. Praha: Vyšehrad, pp. 55–88.

9. TÝDEN, pátek 4. 11. (od 11:30) – pozor změna výukového dne

P: STUDENÁ VÁLKA A EVROPA

S: INTERPRETACE STUDENÉ VÁLKY (obě seminární skupiny jsou spojeny; 12:30-13:15)

PČ: Kramer, Mark. 2011. „Proč trvala studená válka tak dlouho?“ *Soudobé dějiny* 18 (1–2): 172–195.

10. TÝDEN, pondělí 21. 11. (od 9:45)

P: SOVĚTSKÝ SVAZ – VNITŘNÍ VÝVOJ 1945–1991

S: NENAPLNĚNÉ NADĚJE KOMUNISTICKÉ IDEOLOGIE

PČ: Kozlov, Vladimir A. 2011. „The Meaning of Sediton“ Pp. 25–64 in Kozlov, Vladimir A., Sheila Fitzpatrick, Sergei V. Mironenko (eds.). *Sediton. Everyday Resistance in the Soviet Union under Khrushchev and Brezhnev*. New Haven – London: Yale University Press.

11. TÝDEN, pondělí 28. 11. (od 9:45)

P: OD SOVĚTIZACE K PRVNÍM KRIZÍM – SOVĚTSKÁ VÝCHODNÍ EVROPA

S: MEZE KOMUNISTICKÉHO REFORMISMU

PČ: Judt, Tony. 2008. *Poválečná Evropa*, pp. 433–461.

12. TÝDEN, pondělí 5. 12. (od 9:45)

P: OD POLITICKÉ STABILIZACE K REVOLTĚ: ZÁPADNÍ EVROPA V 50. A 60. LETECH

S: EKONOMICKÝ „BOOM“ A SOCIÁLNÍ STÁT

PČ: Judt, Tony. 2008. *Poválečná Evropa*, pp. 331–362.

13. TÝDEN, pondělí 12. 12. (od 9:45) – ZÁPOČTOVÝ TEST

Povinná literatura:

Judt, Tony. 2008. *Poválečná Evropa. Historie po roce 1945*. Praha: Slovart. (Povinná literatura pro zkoušku SDE1 a SDE2 a SZZk. Doporučuji průběžnou četbu).

Doporučená a studijní literatura:

Tato četba není povinná, leč výrazně usnadňuje přípravu na examínace.

Barša, Pavel. 2011. *Paměť a genocida. Úvahy o politice Holocaustu*. Praha: Argo.

Brown, Archie. 2011. *Vzestup a pád komunismu*. Brno: Jota.

Durman, Karel. 2004–2009. *Popely ještě žhavé I–II. Velká politika 1938–1991*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Furet, François. 1995. *Minulosť jednej ilúzie. Esej o ideí komunizmu v 20. storočí*. Bratislava: Agora.

Geyer, Michael, Sheila Fitzpatrick (eds.). 2012. *Za obzor totalitarismu. Srovnání stalinismu a nacismu*. Praha: Academia.

Hobsbawm, Eric. 2010. *Věk extrémů. Krátké 20. století*. Praha: Argo.

Holzer, Jerzy. 2012. *Europa zimnej vojny*. Krakov: Znak.

Intelektuál ve dvacátém století. Rozhovor Timothyho Snydera s Tonym Judtem. 2013. Praha: Prostor.

Lowe, Keith. 2015. *Zdivočelý kontinent. Evropa po druhé světové válce*. Praha – Litomyšl: Paseka.

Mayer, François. 2009. *Češi a jejich komunismus. Paměť a politická identita*. Praha: Argo.

Malia, Martin. 2004. *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku v letech 1917–1991*. Praha: Argo.

Paxton, Robert O. 2007. *Anatomie fašismu*. Praha: NLN.

Pešek, Jiří a kol. 2013. *Napříč kontinentem soudobých dějin. Evropská historiografie po konci studené války*. Praha: Argo.

Reiman, Michal a kol. 2013. *Zrod velmoci. Dějiny Sovětského svazu 1917–1945*. Praha: Karolinum.

Service, Robert. 2009. *Soudruzi. Světové dějiny komunismu*. Praha: Academia – Argo.

Smetana, Vít. 2016. *Ani vojna, ani mír. Velmoci, Československo a střední Evropa v sedmi dramatech na prahu druhé světové a studené války*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Smith, Stephen A. 2014. *Oxford Handbook of History of Communism*. New York: Oxford University Press.

Snyder, Timothy, Ray Brandon. 2014. *Stalin and Europe. Imitation and domination, 1928–1953*. Oxford – New York: Oxford University Press.

Snyder, Timothy. 2013. *Krvavé země. Evropa mezi Hitlerem a Stalinem*. Praha – Litomyšl: Paseka.

Vinen, Richard. 2007. *Evropa dvacátého století*. Praha: Vyšehrad.

Zubov, Andrej a kol. 2014–2015. *Dějiny Ruska ve 20. století – díl I a II*. Praha: Argo.